

1	2	3	4	5	6	7	8
<i>Helichrysum plicatum</i> DC.	2	3	3	3	3	14	ОП
<i>Heliopsis scabra</i> (Dun.) Fern.	3	2	3	3	3	14	ОП
<i>Hieracium aurantiacum</i> L.	3	3	3	3	3	15	ОП
<i>Hieracium villosum</i> Jacq.	1	1	2	2	2	8	МП
<i>Inula helenium</i> L.	3	3	3	3	3	15	ОП
<i>Inula magnifica</i> Lipsky	3	2	3	2	3	13	ОП
<i>Inula salicina</i> L.	3	3	3	3	3	15	ОП
<i>Leuzea rhapontica</i> (L.) Holub	2	3	3	3	3	14	ОП
<i>Liatris spicata</i> (L.) Willd.	2	2	3	3	3	13	ОП
<i>Ligulatia dentata</i> (A. Gray) Hara cv. <i>Desdemona</i>	3	2	3	2	3	13	ОП
<i>Ligularia dentata</i> (A. Gray) Hara cv. <i>Otello</i>	3	2	3	2	3	13	ОП
<i>Ligularia przewalskii</i> (Maxim.) Diels	3	2	3	2	3	13	ОП
<i>Leontopodium alpinum</i> Cass.	2	1	3	2	2	10	П
<i>Pyrethrum coccineum</i> (Willd.) Worosch	2	2	3	3	2	12	П
<i>Pyrethrum majus</i> (Dest)	1	3	2	1	3	10	П
<i>Rudbeckia bicolor</i> Nutt.	2	3	3	2	3	13	ОП
<i>Rudbeckia hirta</i> L.	3	3	3	2	3	14	ОП
<i>Rudbeckia laciniata</i> L.	3	2	3	3	3	14	ОП
<i>Scorzonera humilis</i> L.	3	3	3	3	3	15	ОП
<i>Silphium perfoliatum</i> L.	3	3	3	3	3	15	ОП
<i>Solidago canadensis</i> L.	3	2	3	3	3	14	ОП
<i>Solidago x hybrida</i> hort. cv. <i>Dzintra</i>	3	2	3	2	3	13	ОП
<i>Tanacetum vulgare</i> L. cv. <i>Crispum</i>	3	3	3	3	2	14	ОП
<i>Telekia speciosa</i> (Schreb) Baumg.	3	3	2	2	3	13	ОП

Примітки: ОП – особливо перспективні; П – перспективні; МП – мало перспективні

Таким чином, за комплексом біолого-господарських ознак більшість інтродукованих багаторічних рослин з родини Asteraceae є особливо перспективними в умовах культивування – 63 %; значна частина є перспективними – 35 %. Поодинокі види є малоперспективні для інтродукції в умовах Львова.

Література

1. **Определитель** высших растений Украины/ Доброчаева Д.Н., Котов М.И., Прокудин Ю.Н. и др. – К.: Наук. думка, 1987. – 548 с.
2. **Былов В.Н., Кариканова Р.А.** Методика изучения биолого-хозяйственных свойств перспективных видов// Бюлл. Гл. ботан. сада. – М. – 1978, вып.107. – С. 77-82.

УДК 502.1 *Магістр Ю.А Ейсмунт – Хмельницький національний університет*

БІОРИЗНОМАНІТТА ПРИРОДНИХ ТА КУЛЬТУРНИХ СИЛЬВАЦЕНОЗІВ І ПРОБЛЕМИ РЕІНТРОДУКЦІЇ РОСЛИН- СИЛЬВАНТІВ У МІСЬКІ ПАРКИ М. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Вивчення видової структури лісового та паркового фітоценозів.

Ключові слова: фітоценоз, реінтродукція.

Master's Degree Yu.A. Ejsmunt – Khmelnytsky national university

Biodiversification of connatural and cultivated sylvacenos and problems of sylvant-plants reintroduction into the park of Khmelnytsky city

Stady of the structure of forest and park phytocenosis.

Keywords: phetodenosis, reintroduction.

Паркові фітоценози, як правило, створюються в типових лісорослинних умовах, характерних для певної лісової зони. Проте їх розвиток знаходиться під постійним антропогенним пресом, який тормозить сільватизаційні процеси і супроводжується антропогенізацією піднаметових чагарникових та трав'янистих ярусів. У зв'язку з цим виникають проблеми реінтродукції лісових рослин (паркові фітоценози).

Методологічною основою для дослідження культур-фітоценозів є методи порівняльної екології. В умовах комплексної зеленої зони м. Хмельницького ми підібрали аналоги, фітоценози, що проростають в умовах свіжої грабової діброви (за П.С. Погребняком – Д₂). У приміському лісі за контроль взята ділянка дубового насадження ДЛГО "Хмельницькліс" з типовою видовою і просторовою структурою (вік 60-70 років). В аналогічних міських умовах місцезростання підібрані паркові фітоценози парку ім. 500-річчя м. Хмельницького.

Досліджувалася видова, екологічна, популяційна та просторова структура лісових і паркових фітоценозів (за методикою проф. В.П. Кучерявого).

Методи досліджень: біометричний, фітоценологічний, фенологічний.

Фітоценологічними дослідженнями, проведеними у згаданих вище насадженнях, вдалося встановити структурні особливості природних і культурних угруповань – мікроасоціацій, які, враховуючи особливості формування паркових насаджень, займають невеликі ділянки, а тому їх не можна кваліфікувати як повночленні асоціації.

Скорочення: Гкш – гіркокаштан кінський, Лп.д – липа дрібнолиста, Кл.п – клен польовий, Бп – береза повисла, Кл.г – клен гостролистий, Бзч – бузина чорна, Ягл – яглиця, Ос.в. – осока волосиста, Р.т. – розрив-трава, Грв – гравілат міський.

Нас. №1 Гкш+ Лп.д+ Бп+ Кл.г+ Бзч+ Ягл+ Ос.в+ Р.т
(парк ім.500-річчя м. Хмельницького)

Площа досліджуваної ділянки – 1500 м².

Видова структура деревостану: 9 дерев гіркокаштана кінського (середня висота – 18 м, середній діаметр – 38 см), 3 – липи дрібнолистої (середня висота – 16 м, середній діаметр – 28 см), 1 – берези повислої (середня висота – 20 м, середній діаметр – 38 см). У підліску один кущ бузини чорної та один кущ клеона гнала; у трав'янистому покриві яглиця звичайна, гравілат міський, розрив-трава звичайна, кропива дводомна, осока волосиста, купина багатоквіткова, круціата гола, цірця звичайна, вербозілля у підрості рідко клен гостролистий.

Розглядаючи екологічну структуру, дослідили, що гіркокаштан кінський та береза бородавчата – світлолюбні рослини, ростуть на помірно вологих, слабокислих та кислих ґрунтах. Трав'яні рослини, такі як розрив-трава звичайна та яглиця звичайна, осока волосиста – тіньовитривалі рослини, що ростуть на слабо кислих та кислих ґрунтах.

Вивчаючи популяційну структуру ми охарактеризували рослини за феноритмотипами (за Борисовою): дерева – довготриваловегетуючі з періодом зимового спокою, трав'яністі рослини у генеративному та пост генеративному періоді.

Проективне покриття верхнього ярусу – 90-95 %, що характеризує як суцільне, а проективне покриття трав'яного покриву – 15 % (слабке покриття).

Нас. № 2. Яс.з.+ Бп +Кл.п.+ Ягл +Тр.м+. Р.т+Кр.д+Кв.з+ Ягл+ Тр.в
(парк ім. 500-річчя м. Хмельницького)

Площа досліджуваної ділянки – 1500 м².

Видова структура деревостану: 9 дерев ясеня звичайного (середня висота – 24 м, середній діаметр – 30-40 см), одна береза плакуча (середня висота – 20-22 м, середній діаметр – 20-22 см).

Серед чагарників – клен польовий (один кущ), у трав'яному покриві яглиця звичайна, гравілат міський, розрив-трава звичайна, кропива дводомна, осока волосиста, квасениця звичайна, вербозілля монетчасте, рідко – самосів ясеня звичайного.

Розглядаючи екологічну структуру, дослідили, що ясен звичайний та береза повисла – світлолюбні рослини, що ростуть на помірно вологих, слабокислих та кислих ґрунтах. Всі трав'яні рослини належать до тіньовитривалих видів.

Вивчаючи популяційну структуру за феноритмотипами: дерева – це довготриваловеgetуючі з періодом зимового спокою, трав'янисті рослини знаходяться у генеративному та постгенеративному періоді.

Проективне покриття деревного ярусу – 85 %, а трав'яного покриву – 75 %, що свідчить про оптимальну інсоляцію піднаметового ярусу.

Нас. №3. Бп +Кл.г.+ Ясз + Ягл +Гр. Р.т
(парк ім.500-річчя м. Хмельницького)

Площа досліджуваної ділянки – 700 м².

Видова структура деревостану: 8 дерев берези бородавчастої (середня висота – 24 м, середній діаметр – 20-30 см), 2 дерева клена гостролистого (середня висота – 18 м, середній діаметр – 30 см), 1 ясеня звичайного (середня висота – 16 м, середній діаметр – 20-30 см).

Під деревним ярусом один кущ бузини чорної: у трав'янистому покриві – яглиця звичайна, гравілат міський, розрив-трава звичайна, кропива дводомна, осока волосиста, чистотіл великий, клопогін європейський.

Розглядаючи екологічну структуру, встановили, що ясен звичайний та береза повисла – світлолюбні рослини, клен гостролистий – тіньовитривалий, що ростуть на помірно вологих, слабокислих та кислих ґрунтах. Чистотіл великий та клопогін європейський – тіньовитривалі види, що віддають перевагу вапняним ґрунтам.

За феноритмотипами: дерева – довготриваловеgetуючі з періодом зимового спокою, трав'янисті рослини знаходяться у генеративному та постгенеративному періоді, підріст представлений іматурними особинами.

Проективне покриття деревного ярусу – 60 %, що характеризується як високе, проективне покриття трав'яного покриву – 85 % (майже суцільне). Інсоляційний оптимум забезпечений присутністю серед едифікаторів берези повислої.

Нас. №4 Д.з.+ Гр.+Кл.г.+Лп.д+Ос.в+ Ягл
(ДЛГО "Хмельницькліс")

Площа ділянки – 1000 м².

У деревостані дуб звичайний (90 %) (середня висота – 25 м, середній діаметр – 36 см), граб звичайний (10 %) (середня висота – ____ м, середній діаметр – ____ см). Поодинокі клен гостролистий.

У трав'яному покриві осока волосиста, яглиця, папороть чоловіча. У підрослі рідко клен гостролистий.

Дуб звичайний – світлолюбний вид, посухостійкий та солевитривалий. Осока волосиста, яглиця, папороть чоловіча – тіньовитривалі види.

Деревні види – довготриваловеgetуючі з періодом зимового спокою, трав'янисті рослини у генеративному та постгенеративному періоді, підріст представлений іматурними особинами.

Проективне покриття – 95 %, (високе), а проективне покриття трав'яного покриву – 10 %, що свідчить про низьку інсоляцію піднаметового простору.

Як показали порівняльні дослідження, у паркових фітоценозах спостерігаються процеси десильвантизації, які проявляються в агресивному заселенні до піднаметового простору рудеральних трав'янистих видів.

З метою збагачення біорізноманіття паркових фітоценозів рекомендуємо реінтродукувати в міські зелені насадження типові рослини-сильванти: печіночницю звичайну (*Hepatica nobilis* Mill.), копитняк європейський (*Asarum europaeum* L.), зірочник лісовий (*Stellaria nemorum* L.), барвінок трав'янистий (*Vinca herbacea* Waldst.), купина багатоквіткова (*Poligonatum multiflorum* L.), які характеризуються високою декоративністю.

Література

1. Кучерявий В.А. Зелена зона міста. – К.: Наук. думка, 1981. – 247 с.
2. Кучерявий В.П. Урбоекологія. – Львів: Світ, 2001. – 400 с.

УДК 598.2+630.182:5054.05(477.8)

А.-Т.В. Башта, канд. біол. наук –
Ін-т екології Карпат НАН України, м. Львів

ОРНІТОСУКЦЕСІЯ: ЗВ'ЯЗОК ІЗ СУКЦЕСІЄЮ РОСЛИННОСТІ ТА ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ВІДТВОРЕННЯ ЛІСУ

Висвітлюється вплив сукцесії лісу на формування структури орнітоугруповань у ході відтворення мішаного лісу (смерека+бук+ялиця) і встановлення ролі птахів протягом цього процесу. Досліджували на території Сколівських Бескидів (Українські Карпати) у 1996-2004 рр.

Ключові слова: орнітоугруповання, вторинна сукцесія, орнітохорія, Українські Карпати.

Andriy-Taras Bashta – Institute of Ecology of the Carpathians

Bird succession: the connection with plant succession and the importance in process of forest restoring

Influence of plant succession on the formation of bird community structures in the restoring of mixed forest (spruce-beech-fir forest) and determination of role of birds in this process were investigated on the territory of Skolivski Beskids (Eastern Carpathians) in 1996-2004.

Keywords: bird community, secondary succession, ornithochory, Eastern Carpathians.